

1. DROGA ŚW. JAKUBA

Santiago de Compostela to miejscowość położona na pń.-zach. Półwyspu Iberyjskiego. Od czasu odkrycia przez pustelnika Pelayo około 813 roku grobu św. Jakuba Apostoła, miliony wiernych zaczęło przemierzać kontynent, wykorzystując istniejące drogi komunikacyjne i handlowe, tworząc sieć szlaków, które z najdalszych zakątków Europy, prowadziły do północnej Hiszpanii. Większość podejmując wędrowkę kierowała się pobudkami religijnymi, pragnąc pomodlić się przy relikwiach osoby z bliskiego otoczenia Chrystusa, pokutą, uświęceniem się czy złożeniem ofiary. Ale byli też tacy, którzy ruszali ciekawi świata, pchani żądzą poznania i przekonania się na własnej osobie o trudach dalekiej podróży.

Kamienny drogowkaz z muszlą św. Jakuba wyznaczający kierunek drogi

Średniowieczni i współcześni pielgrzymi na Sierra del Pedron

Każdy w inny sposób przenosi swój bagaż – na plecach, w wózku, na rowerze i ...w sercu

Pomnik średniowiecznego pielgrzyma w Leon

Deszcz nie przeszkodzi pielgrzymom w drodze do celu

Chwila wytchnienia i zadumy

Średniowieczne mosty budowano, aby ułatwić drogę pielgrzymom. Najśłynniejszym jest ten w Puente la Reina

„Tu przybywali z Francji, z Włoch, z Europy Środkowej, z krajów nordyckich i z narodów słowiańskich chrześcijanie wszelkich stanów: od królów aż po najskromniejszych wieśniaków, chrześcijanie wszystkich poziomów duchowych: od świętych, jak Franciszek z Asyżu czy Brygida Szwedzka (nie mówiąc o tylu świętych hiszpańskich), aż po publicznych grzeszników, czyniących pokutę.

Cała Europa odnalazła się wokół tej «pamiętki» świętego Jakuba, w tych samych wiekach, w których budowała się jako kontynent jednorodny i zjednoczony duchowo. Dlatego to sam Goethe stwierdził, że świadomość europejska zrodziła się w pielgrzymowaniu”.

Jan Paweł II, *Akt Europejski*

2. DROGA ŚW. JAKUBA

Ludzi, którzy podążali drogą do Santiago łączyło poczucie przynależności do wspólnoty europejskiej, jaką wtedy reprezentowała religia chrześcijańska, stanowiąca uniwersalny system wartości. Jednocześnie był to szlak, wzdłuż którego rozwijała się kultura i architektura romańska, rozprzestrzeniały się nowe idee i zdobycze cywilizacyjne średniowiecza.

A dróg wiodących do Santiago było kilka. *Droga Pierwotna* prowadząca z Oviedo, stolicy Asturii do Santiago; *Droga Angielska* przez kanał La Manche; tzw. *Szlak Arousa* – trasa hipotetycznej drogi, którą przewieziono ciało Apostoła z Jerozolimy do Hiszpanii, w której prowadził on działalność misyjną. Na przełomie XV/XVI w. po upadku ostatniego islamskiego ośrodka władzy w Grenadzie, powstała *Droga Srebrna* – *Via de La Plata*. Ale największe znaczenie, od XI w. miała i ma nadal tzw. *Droga Francuzów* (*Camino Francés*).

Droga prowadzi nas dalej niż widoczny horyzont

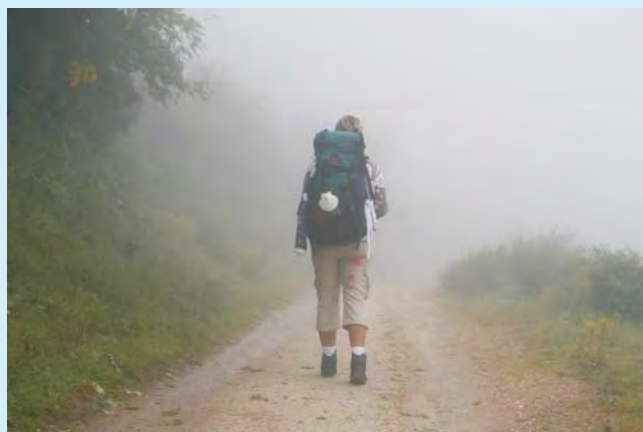
Samotność wśród urodzajnych równin La Rioja i granatowych chmur mknących po niebie

Górska droga do uspiętego jeszcze miasteczka

Cień – chwila wytchnienia w pałacy słońcu

Nawet galicyjska mgła nie jest przeszkodą dla pielgrzymów

Istniały cztery punkty zbornic, do których docierali pielgrzymi z całej Europy, aby wspólnie wyruszyć ku relikwiom Świętego: St. Denis/Paryż/Tours z relikwiami św. Marcina; Vézelay – gdzie w romańskiej katedrze wielką czcią otaczano relikwie św. Magdaleny; Le Puy-en-Velay – najstarszy ośrodek maryjny we Francji oraz Arles i Saint Gilles – do którego już w średniowieczu udała się polska pielgrzymka, aby wybłagać narodziny następcy tronu, czyli Bolesława Krzywoustego. Te cztery szlaki przechodziły przez pirenejskie przełęcze i zbiegały się w miejscowości Puente la Reina. Od tego miejsca przebiegał jeden wspólny szlak zwany *Camino Grande*, obecnie wpisany na Listę UNESCO.

3. DROGA ŚW. JAKUBA

Sanktuarium i postać św. Jakuba Apostoła Starszego w Composteli wciąż fascynuje i przyciąga, mimo trudnej i niebezpiecznej drogi rzesze wiernych, tworzy niezwykłą legendę, która łączy i jednoczy pielgrzymów z całego Starego Kontynentu, a również i świata. Już Dante w swoim dziele *Vita Nova* pisał, że chociaż *peregrinos* byli podróżnikami, to jednak tego określenia użył tylko w stosunku do osób, które udawały się do Santiago (*palmieros* – Ziemia Święta – Jerozolima; *romieros* – zdążających do Rzymu).

Szlaki wiodące do Santiago opowiadają nam o pasji podróżowania oraz o dziełach powstałych w wyniku kulturalnej i religijnej przygody, jaką było pielgrzymowanie, nieograniczone poprzez granice państwowe, marzenia wyrażone przez mnichów w odległych klasztorach, w dziełach, które mówią nam o rozwoju

Fromista – wzór architektury romańskiej – połączenie prostoty i bogactwa form

Zamek templariuszy w Ponferrada

Dziedzictwo przeszłości – Astorga – pałac biskupi dzieło Gaudiego

Cebreiro – kościół ze św. Graalem, jego dzwony dawały znak pielgrzymom w górach Galicji

Na moście w Hospital de Orbigo

Swojski widok urokliwych hiszpańskich miasteczek

Villafranca del Bierzo – już tu pielgrzymi mogli otrzymać Compostelę, świadectwo przebycia drogi

kułtu św. Jakuba Apostoła Starszego. Fenomen tego pielgrzymowania polegał na tym, że łączyło ono we wspólnocie wiary i ducha ludzi różnych narodowości, pochodzących z różnych krajów, mówiących różnymi językami, reprezentujących różne stany i pielęgnujących różne obyczaje. Wnosili oni swoją odrębność w tę „wspólną drogę”. Chęć odwiedzenia i modlitwy przy grobie jednego z 12 Apostołów, od średniowiecza, aż po czasy współczesne, tworzy niezwykłą legendę, która fascynuje, łączy i jednoczy pielgrzymów z całego Starego Kontynentu, a również i świata.

4. DROGA ŚW. JAKUBA

Droga do Santiago – to nie tylko droga „fizyczna” do Composteli z jej brukami, kramami, studniami, gospodami i całym zapleczem powstałym z myślą o strudzonych pielgrzymach. To także wytwory sztuki zaspakajające sferę uczuć i potrzeb wyższych. Od samego niemal początku, oraz przez wieki istnienia szlaków do Santiago, powstało wiele niezwykle uduchowionych, kulturowych i ekonomicznych zysków z ich istnienia; rozkwitała literatura, muzyka, sztuka i historia oraz, co za tym idzie, na trasie rodziły się miasteczka i wsie, budowano domy opieki i schroniska. Zaczęły pojawiać się drogi, mosty, sklepy. Rozkwitała sztuka romańska, planowano i projektowano katedry i kościoły. W XI w. samo miasto Santiago oraz teren, przez który prowadził szlak, jako jeden z niewielu obszarów chrześcijańskiej Europy, przeżywał rozwój ekonomiczny.

Połowa drogi – czy wytrwamy...

Plecak ciężki, ale nogi prowadzą nieustrudzenie do celu

Pielgrzymi są osobno na trasie, ale nocleg po dniu przemarszu daje poczucie wspólnoty

Znak muszli gwarantuje bezpieczne schronienie

Hiszpańska troska o pielgrzymów

5. DROGA ŚW. JAKUBA

Camino de Santiago to również historia wierzeń, tęsknot, idei i marzeń, które recytowano podczas wędrówki do Composteli, a w średniowiecznej poezji trubadurów i zonglerów wyodrębnił się odrębny nurt: *cantigas de romaria* (pieśni pielgrzymkowe).

O wielkim znaczeniu dla Europy tej drogi pielgrzymiej wielokrotnie mówił Jan Paweł II „z Santiago kieruje do ciebie Europo wołanie pełne miłości: odnajdź siebie samą! Bądź sobą! Odkryj swoje początki. Tchnij życie w swoje korzenie! (...), w te autentyczne wartości...”.

W roku 1987 Rada Europy, doceniając znaczenie tego średniowiecznego traktu, powołała do życia Europejski Szlak Kulturowy wiodący do Santiago de Compostela. Od tego momentu w różnych krajach zaczęto odtwarzać piesze szlaki prowadzące do słynnego sanktuarium, gdzie znajdowały się relikwie św. Jakuba Ap. St. I tak powstały: „Camino de Santiago”, „Jakobsweg”, „Way of St. James”, „le Chemin de St. Jacques” czy „Cammino di Santiago”.

We mgle trzeba szukać prawdziwych drogowców

Pamiętki po pielgrzymach na krzyżu w La Cruz de Foncabdon

Pielgrzymie krzyże tych, co pozostali na Drodze

Nie wszystkim udało się dotrzeć do celu...

Droga wśród pól, które zdają się nie mieć kresu

Kolejny pielgrzym, który wieczny odpoczynek znalazł na Drodze

6. DROGA ŚW. JAKUBA

Pielgrzymowanie do Santiago de Compostela znacznie różni się od znanego w Polsce pątnictwa na Jasną Górę czy też innych ośrodków pielgrzymkowych. Na *Camino de Santiago* spotyka się zazwyczaj samotnych pielgrzymów lub kilkusobowe grupy. Wszyscy, którzy wracają z *Camino de Santiago*, zwracają przede wszystkim uwagę na kontemplacyjny charakter drogi. Samotna wędrówka wśród niezmierzonej ciszy gór oraz wspaniałej hiszpańskiej przyrody sprzyja rozmowie ze Stwórcą i przemyśleniu swojego dotychczasowego życia. Wielu pielgrzymów podkreśla, że z *Camino* wraca się lepszym, że w Santiago de Compostela „umiera stary człowiek i rodzi się nowy”.

Atrybutem każdego pielgrzyma podążającego do Santiago jest muszla św. Jakuba (*concha veneranda*), przypinana najczęściej do plecaka, zdobiąca nakrycie głowy bądź też noszona na szyi. Muszlą oznakowana jest Droga do Santiago, a także domy i obiekty kultu religijnego znajdujące się przy szlaku.

Galicja wita

Wschód słońca – mistyka poranka

Często droga do celu jest wyboista

Do świętych miejsc wiele kilometrów, a do Santiago już tak blisko

Droga wśród kwitnących wrzosowisk

7. DROGA ŚW. JAKUBA

Droga do Santiago uczy pokory, trzeba zmagać się z niewygodą, palącym słońcem, strugami deszczu, pragnieniem, bólem, zmęczeniem. Ale daje ona świadectwo wiary we własne możliwości, daje poczucie spełnienia, satysfakcji, poznania i odnalezienia samego siebie. Kto i dlaczego wyrusza na *Camino*? Jedni mają wyłącznie swój cel religijny, inni z ciekawości poznania kraju, jego zabytków, kultury; także spotkanych po drodze ludzi; jako realizację swoich marzeń i pragnień. Jeszcze inni traktują *Camino* jako wyczyn, jako wyprawę, którą „należy odbyć”. Ale to, co łączy wszystkich, to zdolność do podjęcia wysiłku i widoczna zmiana w postrzeganiu codzienności. Zauważamy nowe wartości – wolność, bezpieczeństwo, braterstwo, ciszę, uśmiech, kolor i barwy otaczającego nas świata, nowy smak upragnionej wody czy podarowanej przez piekarza ciepłej bułki. Jest w człowieku jakaś wewnętrzna harmonia, spokój, dystans do swojego

Papież Jan Paweł II ubrany w tradycyjny strój pielgrzyma przed katedrą w Santiago de Compostela; 19 sierpnia 1989 r.

Santiago Matamoros – św. Jakub pogromca Maurów

życia i otaczającego nas zewnętrznego świata. I to jest chyba najcenniejsze. W tle pozostają zmęczenie, ale i wspaniałe katedry, kościoły, pozostałości rzymskich dróg i mostów, liczne wioski i miasta położone wśród winnic, pól uprawnych i lasów, bogactwo i urok krajobrazu.

Nareszcie Santiago

Santiago de Compostela – św. Jakub w Portyku Chwały Mistrza Mateo

8. DROGA ŚW. JAKUBA

Prezentowane na wystawie zdjęcia ukazują piękno i specyfikę Drogi św. Jakuba wiodącej do wymarzonego Santiago de Compostela. Droga ta to różnorodność mijanych krajobrazów – pól uprawnych pachnących lawendą, lasów, widoków górskich, małych uśpionych miasteczek, gdzie czas płynie leniwie i wspaniałych dzieł architektonicznych. Ale również miejsc tych, którzy swe życie pozostawili na zawsze na Jakubowej Drodzie.

To tu złożone są szczątki
Wielkiego Apostoła – Misjonarza

Wymarzony cel – katedra w Santiago de Compostela –
fasada Obradorio

Św. Jakubie – dotarliśmy do Ciebie

9. DROGA ŚW. JAKUBA W POLSCE (stan na 2008 r.)

Drogi św. Jakuba Apostoła Starszego w Polsce (stan na 30 września 2008 r.)

W ostatnim czasie do krajów, które reaktywowały drogi Jakubowe dołączyła także Polska. Pierwszym odcinkiem, który został odtworzony, była *Dolnośląska Droga św. Jakuba*. Powstała ona z inicjatywy Bractwa św. Jakuba Apostoła w Jakobowie oraz „Fundacji Wioski Franciszkańskiej”. Uroczyste otwarcie szlaku nastąpiło 24 lipca 2005 r. Droga Dolnośląska liczy 164 km i łączy się na Moście Staromiejskim Zgorzelec-Görlitz z niemieckim szlakiem św. Jakuba (*Ökumenischer Pilgerweg*).

W listopadzie 2006 roku w Poznaniu otwarto *Wielkopolską Drogę św. Jakuba*, która wraz z Drogą Dolnośląską odtwarza średniowieczny trakt handlowy łączący Wielkopolskę z Czechami. Także na terenie Wielkopolski, na istniejącym od dawna Szlaku Piastowskim, wyznaczono odcinek Jakubowego szlaku z Mogilna przez Trzemeszno do Gniezna.

Nawiązaniem do tradycji traktów średniowiecznych jest Droga św. Jakuba prowadząca wzdłuż dawnej *Via Regia* (Wysokiej Drogi), czyli traktu z Kijowa przez Lwów, Kraków, Kolonję, Akwizgran do Paryża. Pierwszy, ponad 240 kilometrowy odcinek tej Drogi – z Brzegu do Zgorzelca – otwarto w październiku 2006 roku we Wrocławiu, drugi odcinek z Góry Św. Anny do Brzegu uroczystie zainaugurowano we wrześniu 2008 roku. Trwają już prace nad wytyczeniem i oznakowaniem fragmentu Drogi z Krakowa przez Olsztyń, Piekary Śl. do Góry Św. Anny. Równocześnie mają miejsce intensywne działania nad odtworzeniem małopolskiego odcinka tego szlaku z Korczowej przez Jarosław, Przeworsk, Rzeszów, Górę Ropczycką, Tuchów i Brzesko do Krakowa.

W lipcu 2006 roku otwarto pierwszy odcinek *Drogi Polskiej* z Olsztyna do Gietrzwałdu, który w 2007 roku został przedłużony do Torunia. Trasa ta ma być rozszerzona, poprzez odcinki wytyczone na Warmii, aż do granicy z Litwą. We wrześniu 2007 roku otwarta została 90-kilometrowa *Lęborska Droga św. Jakuba*, która jest zaczątkiem szlaku mającego prowadzić z Gdańska wzdłuż wybrzeża Bałtyku do granicy z Niemcami i istniejącym odcinkiem Drogi św. Jakuba w Meklemburgii. W 2008 roku oficjalnie otwarto *Małopolską Drogę św. Jakuba* – z Sandomierza do Krakowa oraz *Drogę św. Jakuba Via Cervimontana* z Jeleniej Góry do Lubania.

10. MAŁOPOLSKA DROGA ŚW. JAKUBA (stan na 2008 r.)

Drogowskaz z muszlą na Małopolskiej Drodze św. Jakuba

W drodze z Małopolski do Santiago

Kościół pw. św. Jakuba Apostoła Starszego oraz trasa Małopolskiej Drogi św. Jakuba i projektowanej Drogi św. Jakuba *Via Regia* w południowo-wschodniej Polsce

Projekt odtworzenia Małopolskiej Drogi św. Jakuba z Sandomierza do Krakowa powstał w czerwcu 2007 roku. Prace nad wytyczeniem, a następnie oznakowaniem Drogi prowadzili członkowie Bractwa św. Jakuba Oddział Małopolski w Węclawicach Starych. Patronat nad projektem objęli metropolita krakowski ks. kardynał Stanisław Dziwisz, ks. biskup Edward Janiak – Przewodniczący Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Episkopatu Polski oraz Marszałek Województwa Małopolskiego Marek Nawara.

W wytyczeniu drogi kierowano się przebiegiem średniowiecznego traktu prowadzącego skrajem doliny Wisły od Sandomierza do Krakowa. Trakt ten stanowił jedną z odnóg tzw. średniego szlaku wiodącego z Polesia i Rusi do stolicy Korony oraz na Śląsk. Najważniejsze znaczenie w wytyczeniu głównych punktów Małopolskiej Drogi św. Jakuba miało rozmieszczenie kościołów św. Jakuba Apostoła Starszego. Przeprowadzone przez historyków badania wykazały, że w XVI w. na terenie ówczesnej diecezji krakowskiej znajdowało się 28 kościołów pw. św. Jakuba Apostoła Starszego, z czego 18 na lewym brzegu Wisły. 12 z tych świątyń znajduje się w szerokim pasie między Krakowem a Sandomierzem. Niewielkie odległości pomiędzy miejscowościami z kościołami parafialnymi pw. św. Jakuba, położonymi na wyraźnej linii ciągłej od Sandomierza przez Kotuszów, Szczaworyż, Probołowice, Pałacznicę, Niegardów, Węclawice Stare, Kazimierz, Sankę, Palczowice do Bestwiny, według historyków przemawiają za istnieniem w średniowieczu w Małopolsce szlaku pątniczego do grobu św. Jakuba Apostoła w Santiago de Compostela. Mediewiści podkreślają, że świątynie św. Jakuba położone przy tym szlaku mogły pełnić rangę kościołów stacyjnych. Ich usytuowanie w bliskiej odległości od siebie (nie przekraczającej 30 km na odcinku Sandomierz – Kraków) umożliwiało przejście kolejnych odcinków drogi w ciągu jednego dnia.

Wykorzystując doświadczenia organizacji i osób odtwarzających Drogi św. Jakuba na terenie Europy Zachodniej oraz na Dolnym Śląsku, szczególną uwagę zwrócono na wytyczenie szlaku wzdłuż dróg gruntowych lub utwardzonych, a także na rozmieszczenie ośrodków pielgrzymkowych. Kierowano się także walorami przyrodniczymi i kulturowymi regionów, przez który przebiega szlak.

Otwarcie pierwszego odcinka Małopolskiej Drogi św. Jakuba, prowadzącego z Pałacznicy do Węclawic Starych odbyło się w dniach 25–27 lipca 2008 roku. Uroczysta inauguracja całego odcinka z Sandomierza do Krakowa odbyła się 12 września 2008 r. w Krakowie i Węclawicach Starych.

Fotografie z Archiwum: Bractwa św. Jakuba Oddział Małopolski w Węclawicach Starych, ks. Ryszarda Honkisz, Ewy i Michała Graczyńskich, Katarzyny i Franciszka Mróz, Agnieszki Orzechowskiej-Kowalskiej i Aleksandry Trytko.

Opracowanie map: Franciszek Mróz

Przygotowanie do druku: Wydawnictwo „Czuwajmy”, Kraków-Michałowice, tel. 012 388 53 80, www.czuwajmy.pl

II. DROGA ŚW. JAKUBA W POLSCE

Nr	Oznakowane odcinki Drogi św. Jakuba	liczba km	wzór muszli	Nr	Oznakowane odcinki Drogi św. Jakuba	liczba km	wzór muszli
1	Dolnośląska Droga św. Jakuba (Głogów – Jakubów – Lubiąż – Zgorzelec)	164		18	Droga św. Jakuba Północno-Wschodniego Mazowsza i Podlasia (Drohiczyń – Przesmyki – Rozbity Kamień – Węgrów – Siedce – Seroczyn – Ceglów)	227	
2	Wielkopolska Droga św. Jakuba (Gniezno – Poznań – Głogów)	234		19	Pomorska Droga św. Jakuba (Via Baltica) w tym Łębońska Droga św. Jakuba (Braniewo – Elbląg – Gdańsk – Łębork – Słupsk – Kotłorząg – Kamień Pom. – Swinoujście)	722	
3	Droga Polska (Camino Polaco)	651		20	Szczecińska Droga św. Jakuba (Swinoujście – Szczecin)	97	
4	Droga św. Jakuba „Szlak Piastowski” (Mogilno – Gniezno)	47		21	Tarnobrzeńska Droga św. Jakuba (Tarnobrzeg – Sulisławice)	21	
5	Droga św. Jakuba Via Regia (Medyka/ Karczowa – Pilno – Kraków – Góra Św. Anny – Brzeg – Zgorzelec)	957		22	Kłodzka Droga św. Jakuba (Międzygórze – Kłodzko – Rasków)	69	
6	Lubuska Droga św. Jakuba (Mirowska Godzina – Słubice)	279		23	Staropolska Droga św. Jakuba (Plotków Trybunalski – Częstochowa)	155	
7	Łębońska Droga św. Jakuba (Sławno – Łębork – Sławosno)	122		24	Miechowska Droga św. Jakuba (Miechów – Węplawice Stare – Kraków)	35	
8	Sudecka Droga św. Jakuba (Kreuzów – Jelenia Góra – Lubiąż)	105		25	Jasnogórska Droga św. Jakuba (Częstochowa – Lubisz – Sączów)	56	
9	Małopolska Droga św. Jakuba (Sandomierz – Kraków – Szczyrk)	317		26	Szopenowska Droga św. Jakuba (Wyszogród – Miępskałanów)	33	
10	Śląska Droga św. Jakuba (Ślęza – Sobótka – Środa Śląska)	55		27	Droga Niepodległości św. Jakuba (I. Sadowie – Loreto – Jadow – Ossów)	168	
11	Miedziana Droga św. Jakuba (Soinawa – Lubin – Chocianów)	45		28	Droga św. Jakuba „Cudu nad Wisłą” (Radzymin – Kobyłka – Ossów – Warszawa)	35	
12	Nyska Droga św. Jakuba (Głucholazy – Nysa – Skorogoszcz)	100		29	Prymasowska Droga św. Jakuba (Zuzeta – Prostyl – Sadowie)	52	
13	Beskidzka Droga św. Jakuba (Ełżaszówka – Stary Sącz – Podgórodzie – Mysienica – Wadowice – Szczyrk – Cieszyń)	316		30	Tuliłowska Droga św. Jakuba (Wola Rokietnica – Tuliłowy – Rokietnica)	13	
14	Warszawska Droga św. Jakuba (Warszawa – Przesmyki – Przeskok – Przesmyki Tryb.)	229		31	Świętokrzyska Droga św. Jakuba (Warszawa – Święty Krzyż – Kotuszów)	283	
15	Nadwarciańska Droga św. Jakuba (Łąd – Miłostaw – Lubin)	111		32	Częstochowska Droga św. Jakuba (Częstochowa – Lubeko – Góra Św. Anny)	110	
16	Lubelska Droga św. Jakuba (Lublin – Krasnik – Sandomierz)	136		33	Łowicka Droga św. Jakuba (Bolimów – Łowicz)	25	
17	Mazowiecka Droga św. Jakuba (Częstochowa – Plock – Dobryń nad Wisłą)	163		34	Dobrzyńsko-Kujawska Droga św. Jakuba (Dobrzyń nad Wisłą – Włodawek – Kruszwica)		

Drogi św. Jakuba Apostoła Starszego w Polsce (stan na czerwiec 2016 r.)

W 2003 r. europejska sieć *Camino de Santiago* dotarła do granicy polsko-niemieckiej (Zgorzelec/Görlitz). W następnym roku grupa miłośników Szlaku Jakobowego oraz pielgrzymów z Polski, którzy odbyli pielgrzymkę do Santiago de Compostela, wysunęła na forum internetowym portalu „Polskiego Klubu Camino de Santiago” pomysł wytyczenia i oznakowania pierwszego odcinka Drogi św. Jakuba w Polsce. Projekt ten zakładał wytyczenie i oznakowanie tzw. Drogi Polskiej (*Camino Polaco*). Realizacja tego przedsięwzięcia trwała kilka lat, a pierwszym z jej etapów było otwarcie 25 lipca 2006 roku, 20-kilometrowego odcinka Drogi Polskiej prowadzącego z katedry pw. św. Jakuba w Olsztynie do sanktuarium maryjnego w Gietrzwałdzie.

Niezależnie od projektu związanego z *Camino Polaco*, wśród czcicieli św. Jakuba na Dolnym Śląsku i na Ziemi Głogowskiej powstał pomysł oznakowania tzw. Dolnośląskiej Drogi św. Jakuba, której trasa prowadzi z Głogowa, przez Jakubów (pierwsze w Polsce sanktuarium św. Jakuba), Grodowice, Polkowice, Chocianów, Bolesławiec i Lubiąż do Zgorzelca (164 km). Szlak ten został oznakowany w latach 2004–2005 i uroczystie otwarty 24 lipca 2005 roku jako pierwszy polski odcinek *Camino de Santiago*. Dało to początek imponującemu rozwojowi Szlaków Jakobowych w Polsce, którego efektem jest obecnie (stan na 1 grudnia 2016 r.) 34 oznakowane odcinki Drogi św. Jakuba o łącznej długości ponad 6 000 km.

Droga św. Jakuba jest obecnie najdłuższym szlakiem pielgrzymkowym w Polsce, a zarazem jedynym oznakowanym szlakiem pieszym i tematycznym łączącym granice Polski: z Litwą (*Droga Polska*), z Ukrainą (*Droga św. Jakuba Via Regia*), z Niemcami (*Dolnośląska Droga św. Jakuba*, *Droga św. Jakuba Via Regia*, *Lubuska Droga św. Jakuba* i *Pomorska Droga św. Jakuba*), z Czechami (*Żytauska Droga św. Jakuba* i *Beskidzka Droga św. Jakuba*) oraz z Rosją – Obwodem Kaliningradzkim (*Pomorska Droga św. Jakuba*).

Prace archeologiczne prowadzone w różnych częściach kraju oraz źródła archiwalne wskazują, że do grobu św. Jakuba pielgrzymowali w przeszłości również Polacy. Odtwarzania szlaków podjęły się stowarzyszenia i bractwa Jakobowe oraz osoby prywatne, którym bliskie jest Camino de Santiago.

12. DROGA ŚW. JAKUBA W MAŁOPOLSCE

Drogi św. Jakuba Apostoła Starszego w Małopolsce (stan na czerwiec 2016 r.)

W sieć istniejących polskich szlaków jakubowych wpisuje się też *Małopolska Droga św. Jakuba*. Szlak nawiązuje do średniowiecznego traktu prowadzącego skrajem doliny Wisły, z Lublina przez Sandomierz, Wislicę do Krakowa. Trakt ten stanowił jedną z odnóg tzw. ruskiego szlaku wiodącego z Polesia i Rusi do stolicy Korony oraz na Śląsk. Szlak ten pokrywa się także z odcinkiem średniowiecznego traktu handlowego, który łączył Polskę z Litwą. Traktem tym w 1386 r., Władysław Jagiełło wyruszył z Wilna do Krakowa, aby objąć koronę polską. Droge, którą nazywano traktem Jagiellońskim, w przeszłości podążały orszaki królewskie, urzędnicy, rycerze, kupcy, uczeni, ale także pielgrzymi.

Głównym z wyznaczników w wytyczeniu szlaku było rozmieszczenie kościołów św. Jakuba Starszego Apostoła. Przeprowadzone przez historyków badania wykazały, że w XVI wieku w szerokim pasie między Krakowem a Sandomierzem znajdowało się 12 świątyń pw. św. Jakuba. Niewielkie odległości pomiędzy miejscowościami z kościołami parafialnymi pw. św. Jakuba Starszego Apostoła, położonymi na wyraźnej linii ciągłej od Sandomierza przez Kotuszów, Szczaworyż, Probołowice, Pałacznicę, Niegardów, Więclawice Stare, Kazimierz, Sankę, Palczowice do Bestwiny, według historyków przemawiają za istnieniem w średniowieczu w Małopolsce szlaku pątniczego do Santiago de Compostela. Mediewiści podkreślają, że świątynie św. Jakuba położone przy tym szlaku mogły pełnić rangę kościołów stacyjnych. Ich usytuowanie w bliskiej odległości od siebie (nieprzekraczającej 25–30 km na odcinku Sandomierz – Kraków – Palczowice) umożliwiało przejście kolejnych odcinków drogi w ciągu jednego dnia.

Uroczyste otwarcie pierwszego odcinka Małopolskiej Drogi św. Jakuba (Pałacznica – Więclawice Stare – Kraków) odbyło się 25 października 2008 roku w parafii pw. św. Jakuba Apostoła Starszego w Więclawicach Starych. Odcinek szlaku w województwie świętokrzyskim z Sandomierza do Pałacznicy otwarto w 2009 roku w Sandomierzu i parafii św. Jakuba w Kotuszowie.

Długość Małopolskiej Drogi św. Jakuba od kościoła św. Jakuba w Sandomierzu do sanktuarium św. Jakuba w Szczyрку wynosi 317 km. Na szlaku znajduje się dziesięć kościołów pw. św. Jakuba, w: Sandomierzu, Kotuszowie, Szczaworyżu, Probołowicach, Pałacznicy, Niegardowie, Więclawicach Starych, Sance, Palczowicach oraz w Szczyрку.

W Krakowie *Małopolska Droga św. Jakuba* łączy się z *Drogą św. Jakuba „Via Regia”*, która prowadzi ze Lwowa przez Medykę, Przemyśl, Rzeszów, Kraków, Piekary Śląskie, Górę Św. Anny, Opole, Wrocław, Legnicę do Zgorzelca (957 km). Przedłużeniem *Małopolskiej Drogi św. Jakuba* w kierunku wschodnim jest z kolei *Lubelska Droga św. Jakuba* – szlak prowadzący z Lublina do Sandomierza.

Szlak został oznakowany tradycyjnym symbolem muszli św. Jakuba stosowanym na Camino de Santiago m.in. w Hiszpanii, Francji i Niemczech oraz złotymi strzałkami. Na trasie ustawiono także kilkadziesiąt betonowych drogowskazów z jakubowymi muszlami (wzorowanych również na hiszpańskich drogowskazach).

